

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи студентів
з дисципліни
«Реструктуризація та санація в інноваційному
підприємстві»
для студентів денної та заочної форм навчання
спеціальності «Менеджмент»

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи студентів
з дисципліни
«Реструктуризація та санація в інноваційному
підприємстві»
для студентів денної та заочної форм навчання
спеціальності «Менеджмент»

Вінниця
ВНТУ
2018

Рекомендовано до друку Методичною радою Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України (протокол № 7 від 28.03.2018 р.)

Рецензенти:

В. В. Зянько, доктор економічних наук, професор

Л. М. Ткачук, кандидат економічних наук, доцент

Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Реструктуризація та санація в інноваційному підприємстві» для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності «Менеджмент» / Уклад. І. Ю. Єпіфанова. – Вінниця : ВНТУ, 2018. – 45 с.

У методичних вказівках розглянуто зміст дисципліни «Реструктуризація та санація в інноваційному підприємстві» для студентів денної та заочної форм навчання, перелік питань та ситуаційних завдань для самостійної роботи, основні вимоги до написання контрольних робіт для студентів заочної форми навчання із дисципліни, питання до іспиту, запропоновано тестові завдання та задачі, а також рекомендована література.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Організація вивчення дисципліни	5
1.1 Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.....	5
1.2 Оцінювання знань, умінь та навичок студентів.....	7
2 Питання до практичних робіт для самостійної перевірки знань.....	8
3 Індивідуальні завдання для студентів денної форми навчання.....	14
4 Тестові завдання для самостійного розв'язання	22
5 Задачі для самостійного розв'язання	27
6 Виконання контрольної роботи студентами заочної форми навчання.....	32
7 Питання на іспит з дисципліни «Реструктуризація та санація інноваційного підприємства.....	35
Перелік літератури	36
Додаток А.....	40
Додаток Б	42
Додаток В.....	44

ВСТУП

Метою викладання дисципліни є закріплення у студентів теоретичних знань з інноваційного менеджменту, реструктуризації та санації підприємств, отримання практичних навичок аналізу доцільності проведення реструктуризації інноваційного підприємництва, а також вміння розробляти пропозиції щодо покращення фінансового стану підприємства на основі проведеного аналізу.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Реструктуризація і санація в інноваційному підприємстві»:

- набуття студентами практичних навичок управління інноваціями;
- отримання навичок із оцінювання ризиків інноваційної діяльності;
- отримання навичок з оцінювання ефективності інноваційної діяльності;
- з'ясування суті фінансової кризи підприємства, її джерел, видів та глибини;
- вивчення економічного змісту фінансової санації підприємства, порядку її проведення;
- оволодіння прийомами та методикою оцінювання санаційної спроможності підприємства;
- визначення особливостей проведення реструктуризації.

Студент має **знати**:

- матеріал програми курсу «Реструктуризація і санація в інноваційному підприємстві»;
- основні складові інноваційної діяльності підприємств;
- методи оцінювання ризиків в інноваційній діяльності;
- способи оцінювання імовірності банкрутства;
- форми реструктуризації інноваційного підприємництва.

Студент має **вміти**:

- на підставі дослідження інноваційної діяльності підприємств визначати ефективність її здійснення, оцінювати рівень інноваційного ризику, класифікувати види криз на підприємстві, визначати можливі підходи щодо реструктуризації підприємств, можливість залучення державного фінансування в інноваційну діяльність підприємства.

Поточний та підсумковий контроль знань студентів проводиться шляхом фронтального, індивідуального чи комбінованого опитування студентів під час практичного заняття, контрольних робіт, колоквиумів, тестування, іспиту.

На позааудиторну роботу виноситься вивчення окремих проблем курсу, підготовка до практичних занять, колоквиумів, тестування, іспиту, виконання індивідуальних науково-дослідних завдань (підготовка доповідей на щорічну науково-теоретичну конференцію викладачів, співробітників та студентів ВНТУ).

1 ОРГАНІЗАЦІЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Основи антикризового управління на підприємстві.

1. Фінансова криза на підприємстві: види та фактори виникнення.
2. Економічна сутність санації підприємств. Прийняття рішення щодо проведення санації підприємств.
3. Класична модель фінансової санації підприємств.
4. Суть, завдання та принципи антикризового фінансового управління. Складові процесу антикризового фінансового управління.

Тема 2. Діагностика фінансової кризи на підприємстві.

1. Традиційні методи діагностики фінансової кризи.
2. Моделі прогнозування банкрутства. Однофакторні моделі діагностики банкрутства.
3. Багатофакторний дискримінантний аналіз.
4. Інтегральні моделі діагностики українських підприємств.

Тема 3. Контролінг в антикризовому управлінні підприємством.

1. Суть фінансового контролінгу, функції та завдання.
2. Стратегічний контролінг.
3. Система збалансованих показників.
4. Оперативний контролінг.
5. Системи внутрішнього контролю на підприємстві.
6. Антикризовий фінансовий контролінг.
7. Система раннього попередження та реагування.
8. План санаційних заходів.

Тема 4. Санаційний аудит.

1. Санаційна спроможність підприємства.
2. Суть і завдання санаційного аудиту. Характерні ознаки санаційного аудиту.
3. Методика та етапи проведення санаційного аудиту.
4. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства.
5. Оцінювання глибини фінансової кризи. Аналіз причин і симптомів фінансової кризи. Виявлення сильних і слабких сторін на підприємстві.
6. Прийняття рішення про доцільність санації чи ліквідації підприємства. Складання акта аудиторської перевірки.

Тема 5. Форми та передумови фінансування санаційних заходів.

1. Форми фінансової санації.
2. Джерела фінансування санаційних заходів.
3. Потреба в капіталі. (Визначення потреби в капіталі, необхідному для

фінансування санації підприємства. Потреба в капіталі для реалізації санаційних заходів виробничо-технічного характеру. Потреба в інвестиційному капіталі. Потреба в оборотних коштах).

4. Зміст фінансової рівноваги на підприємстві. Умови забезпечення фінансової рівноваги.

5. Правила фінансування. Золоте правило фінансування. Золоте правило балансу. Правило вертикальної структури капіталу.

6. Ефект фінансового левериджу. Оптимальна структура капіталу. Незадовільна структура балансу.

Тема 6. Внутрішні фінансові джерела санації.

1. Внутрішні джерела фінансової стабілізації.

2. Збільшення вхідних грошових потоків, що мають внутрішній характер.

3. Збільшення виручки від реалізації.

4. Реструктуризація активів.

5. Мобілізація прихованих резервів: рефінансування дебіторської заборгованості, згортання (заморожування) інвестицій.

6. Управління витратами: механізм управління витратами; директ-костинг; таргет-костинг; метод ABC.

7. Раціоналізація інвестицій.

Тема 7. Зовнішні фінансові джерела санації.

1. Фінансування санації за рахунок акціонерного (пайового) капіталу: основні цілі та порядок збільшення статутного фонду; методи та джерела збільшення статутного фонду; альтернативна санація.

2. Участь кредиторів у фінансовому оздоровленні боржника: трансформація боргу у власність; пролонгація та списання заборгованості; санаційні кредити.

3. Фінансова участь персоналу в санації підприємства.

Тема 8. Управління реструктуризацією та реорганізацією підприємств.

1. Реструктуризація підприємств як специфічний напрям антикризового управління.

2. Загальні передумови реорганізації.

3. Due Diligence у системі антикризового управління.

4. Укрупнення підприємств: суть та основні завдання реорганізації, спрямованої на укрупнення підприємств; злиття та приєднання; придбання підприємств.

5. Реорганізація підприємств, спрямована на їхнє розукрупнення. Перетворення як окремих випадків реорганізації підприємств.

6. Передавальний та розподільний баланси.

Тема 9. Оцінювання вартості майна підприємства.

1. Необхідність, мета та види експертного оцінювання вартості майна підприємства.
2. Принципи оцінювання.
3. Методи оцінювання: метод балансової вартості, метод ринкової вартості, метод капіталізованої вартості.
4. Інвентаризація майна як складова частина оцінювання його вартості.
5. Експертне оцінювання цілісних майнових комплексів підприємств.
6. Експертне оцінювання вартості машин і устаткування.
7. Експертне оцінювання нерухомості.

Тема 10. Економіко-правові аспекти санації та банкрутства підприємств.

1. Доарбітражне врегулювання господарських спорів.
2. Арбітражне врегулювання господарських спорів.
3. Функції законодавства про банкрутство. Суб'єкти банкрутства.
4. Підстави для порушення справи про банкрутство.
5. Учасники провадження у справі про банкрутство.
6. Фінансове забезпечення ліквідаційних процедур.
7. Мирова угода.
8. Фіктивне банкрутство. Приховане банкрутство. Умисне банкрутство.
9. Податкові аспекти банкрутства

Тема 11. Інститут банкрутства підприємств в Україні.

1. Зміст та необхідність державної санаційної підтримки підприємств.
2. Форми та методи державної підтримки підприємств. Державне фінансування санації підприємств.
3. Надання фінансових ресурсів на поворотній та безповоротній основі.
4. Державна підтримка інноваційного розвитку підприємств.
5. Непрямі методи державного фінансового сприяння суб'єктам господарювання. Державні гарантії та поручительства як інструменти фінансового оздоровлення підприємств. Податкові пільги.
6. Реструктуризація податкової заборгованості.
7. Вітчизняна практика та зарубіжний досвід фінансової санації підприємств.

1.2 Оцінювання знань, умінь та навичок студентів

Протягом семестру студенти денної форми навчання на практичних заняттях вирішують задачі з дисципліни «Реструктуризація та санація в інноваційному підприємництві», виконують тестові завдання.

Дисципліною передбачено виконання трьох індивідуальних самостійних завдань, два колоквиуми, дві контрольні роботи для студентів денної форми навчання.

Студенти заочної форми навчання виконують контрольну роботу, яка має бути подана на кафедру не пізніше, як за два тижні до початку заліково-екзаменаційної сесії.

Таблиця 1 – Оцінювання знань, умінь та з окремих видів роботи та в цілому по модулях (в балах)

Вид робіт	Модуль 1	Модуль 2	Разом
1. Виконання практичних завдань (1 завдання – 5 б.)	5	10	15
2. Вирішення тестових завдань (1 тест – 5 б.)	5	5	10
4. Контрольна робота (1 робота – 5 б.)	5	5	10
5. Колоквіум (1 колоквіум – 20 б.)	20	20	40
Усього	35	40	75

2 ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ РОБІТ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

Тема 1. Основи антикризового управління на підприємстві.

1. Що таке фінансова криза?
2. Які екзогенні фактори спричиняють фінансову кризу?
3. Які ендогенні фактори спричиняють кризу?
4. Які види фінансової кризи Ви знаєте?
5. Які світові фінансові кризи Ви знаєте?
6. Що таке санація?
7. Яка послідовність прийняття рішення щодо проведення санації підприємств?
8. У яких випадках приймається рішення про санацію?
9. Як виглядає класична модель фінансової санації підприємств?
10. Що таке антикризове управління?
11. Якими є завдання та принципи антикризового фінансового управління?
12. Які складові процесу антикризового фінансового управління Ви знаєте?

Ситуаційні завдання на самостійне опрацювання:

1. Чи відомі Вам історії виходу з кризових ситуацій відомих підприємств/корпорацій? Знайдіть відповідну інформацію і проаналізуйте причини криз, особливості виходу з кризи і можливості застосування такої стратегії іншими підприємствами.
2. Яким чином впливають світові фінансові кризи на діяльність вітчизняних підприємств? Аргументуйте.

Література: основна [6; 11; 13; 14; 16];
допоміжна [4; 9].

Тема 2. Діагностика фінансової кризи на підприємстві.

1. Які традиційні методи діагностики фінансової кризи Ви знаєте?
2. Моделі прогнозування банкрутства?
3. Які є однофакторні моделі діагностики банкрутства?
4. Які є багатфакторні дискримінантні моделі діагностики фінансової кризи?
5. Які інтегральні моделі діагностики українських підприємств Ви знаєте?
6. Які методи оцінювання фінансової кризи представлено у вітчизняному законодавстві?
7. Як кластерний аналіз використовується за оцінки рівня фінансової кризи?

Ситуаційні завдання на самостійне опрацювання:

1. Чи є доцільним застосування західних методик оцінювання імовірності банкрутства для вітчизняних підприємств? Аргументуйте.
2. Які світові фінансові кризи Ви знаєте? Які причини світових фінансових криз? Що є індикатором наближення фінансової кризи?

Література: основна [6; 11; 13; 14; 16];
допоміжна [4; 9].

Тема 3. Контролінг в антикризовому управлінні підприємством.

1. Що таке фінансовий контролінг?
2. Які функції та завдання фінансового контролінгу?
3. Що таке стратегічний контролінг?
4. Що собою являє система збалансованих показників?
5. Що таке оперативний контролінг?
6. Які існують системи внутрішнього контролю на підприємстві?
7. Що таке антикризовий фінансовий контролінг?
8. Навіщо потрібна система раннього попередження та реагування?

Ситуаційні завдання на самостійне опрацювання:

1. Чи існують системи збалансованих показників крім тих, що запропоновані Нортеном та Капланом? Які? Чи мають вони широке застосування?
2. Проаналізуйте використання системи збалансованих показників на вітчизняних підприємствах.

Література: основна [5; 6; 8; 11; 13; 14–16];
допоміжна [4; 9].

Тема 4. Санаційний аудит.

1. Що таке санаційна спроможність підприємства?
2. Які завдання санаційного аудиту?
3. Які характерні риси санаційного аудиту Ви знаєте?
4. Які етапи проведення санаційного аудиту?
5. Що собою являє інтегральна оцінювання фінансового стану підприємства?
6. Як оцінити глибину фінансової кризи?
7. Що таке SWOT-аналіз?
8. Як приймається рішення про доцільність санації чи ліквідації підприємства?
9. Що таке акт аудиторської перевірки?

Ситуаційні завдання на самостійне опрацювання:

1. Проведіть SWOT-аналіз підприємства. Які загрози впливають на його діяльність? Чи є ці загрози типовими для всіх підприємств?
2. Дослідіть інші види комплексного аналізу підприємства. У разі кризового стану підприємства оцініть рівень його санаційної спроможності.

Література: основна [1–5; 6; 8; 11; 13; 14; 16];
допоміжна [4; 6; 9].

Тема 5. Форми та передумови фінансування санаційних заходів.

1. Які форми фінансової санації Ви знаєте?
2. За рахунок яких джерел може здійснюватись фінансування санаційних заходів?
3. Як визначити потребу підприємства в капіталі, необхідному для фінансування санації підприємства?
4. Як визначити потребу підприємства для реалізації санаційних заходів виробничо-технічного характеру?
5. Як визначити потребу підприємства в інвестиційному капіталі?
6. Як визначити потребу підприємства в оборотних коштах?
7. Що таке фінансова рівновага на підприємстві?
8. Які умови забезпечення фінансової рівноваги?
9. У чому полягає золоте правило фінансування?
10. У чому полягає золоте правило балансу?
11. У чому полягає правило вертикальної структури капіталу?
12. Що таке ефект фінансового левериджу?
13. Як визначити оптимальну структуру капіталу?

Ситуаційні завдання на самостійне опрацювання:

1. Оцініть структуру капіталу підприємства. Чи є вона оптимальною? Спробуйте оптимізувати її. Чи є це можливим?
2. Чи знаходиться досліджуване підприємство у фінансовій рівновазі? Чому?

Література: основна [1–5; 6; 8; 11; 13; 14; 16];
допоміжна [4; 6; 9].

Тема 6. Внутрішні фінансові джерела санації.

1. Що належить до внутрішніх джерел фінансової стабілізації?
2. Як можна збільшити вхідні грошові потоки, що мають внутрішній характер?
3. Як можна збільшити виручку від реалізації?
4. Що таке реструктуризація активів?
5. Які приховані резерви має підприємство для санації?
6. Які методи управління витратами Ви знаєте?
7. Як можна здійснити раціоналізацію інвестицій?

Ситуаційні завдання на самостійне опрацювання:

1. Оцініть грошові потоки досліджуваного підприємства. Чи можна їх збільшити? Яким чином?

Література: основна [1–5; 6; 8; 11; 13; 14; 16];
допоміжна [4; 6; 9].

Тема 7. Зовнішні фінансові джерела санації.

1. Яким є механізм фінансування санації за рахунок акціонерного (пайового) капіталу?
2. Як можна збільшити Зареєстрований капітал?
3. У який спосіб та з якою метою відбувається викуп підприємством акцій власної емісії?
4. Яким чином власники підприємства можуть брати участь у фінансуванні санації на підприємстві?
5. Що таке альтернативна санація?
6. Як кредитори можуть брати участь у фінансовому оздоровленні боржника?
7. Як може відбуватись фінансова участь персоналу в санації підприємства?

Ситуаційні завдання на самостійне опрацювання:

1. Чи обов'язково ліквідується підприємство після задоволення вимог кредиторів, якщо в результаті реалізації його майна було отримано 5,5 млн грн? Вимоги кредиторів: з оплати праці – 650 тис. грн, з податків – 590 тис. грн, за витратами, пов'язаними із провадженням у справі про банкрутство, – 120 тис. грн, за кредитами банків – 3,8 млн. грн.

Література: основна [1–5; 6; 8; 11; 13; 14; 16];
допоміжна [3–4; 6; 9].

Тема 8. Управління реструктуризацією та реорганізацією підприємств.

1. Що являє собою реструктуризація підприємства?
2. Які види реструктуризації існують?

3. Які показники засвідчують результативність та ефективність проведеної реструктуризації?
4. Які заходи передбачаються в межах реструктуризації активів?
5. Що таке фінансова реструктуризація?
6. Які складові елементи корпоративної реструктуризації?
7. Які загальні передумови реорганізації Ви знаєте?
8. Що таке рейдерство?
9. Яке місце Due Diligence у системі антикризового управління?
10. Що таке укрупнення підприємств?
11. Які основні завдання реорганізації, спрямованої на укрупнення підприємств?
12. Як відбувається злиття та приєднання підприємств?
13. Які особливості реорганізації підприємств, спрямованої на їхнє розукрупнення?
14. Що таке родові та конгломеративні злиття? Наведіть приклади.
15. Які заходи здійснюються в процесі реструктуризації виробництва?
16. Що таке передавальний та розподільний баланси?

Ситуаційні завдання на самостійне опрацювання:

1. Проаналізуйте розвиток ринку злиттів і поглинань у світі. Визначте характерні особливості кожного з етапів, виявіть характерні взаємозв'язки із ступенем розвитку світової та національної економік.
2. Проаналізуйте основні мотиви компаній до реалізації угод злиття і поглинання. Наведіть реальні приклади.

Література: основна [1–5; 6; 8; 11; 13; 14; 16];
допоміжна [4; 6–9].

Тема 9. Оцінювання вартості майна підприємства.

1. Яка необхідність експертного оцінювання вартості майна підприємства?
2. Які види оцінювання вартості майна підприємства існують?
3. У чому полягає метод оцінювання балансової вартості майна підприємства?
4. У чому полягає метод оцінювання ринкової вартості майна підприємства?
5. У чому полягає метод оцінювання, метод капіталізованої вартості майна підприємства?
6. Як здійснюється експертне оцінювання цілісних майнових комплексів підприємств?
7. Як здійснюється експертне оцінювання вартості машин і устаткування?
8. Як здійснюється експертне оцінювання нерухомості?

Ситуаційні завдання на самостійне опрацювання:

1. Проведіть оцінювання майна досліджуваного підприємства за різними методами. Визначте характерні особливості кожного з методів, недоліки та переваги.

Література: основна [1–5; 6; 8; 11; 13; 14; 16];
допоміжна [1–4; 6; 9].

Тема 10. Економіко-правові аспекти санації та банкрутства підприємств.

1. Як здійснюється доарбітражне врегулювання господарських спорів?
2. Як здійснюється Арбітражне врегулювання господарських спорів?
3. Які функції виконує законодавство про банкрутство?
4. Хто є суб'єктами банкрутства?
5. Які підстави існують для порушення справи про банкрутство?
6. Хто є учасниками провадження у справі про банкрутство?
7. Як здійснюється фінансове забезпечення ліквідаційних процедур?
8. Що таке мирова угода?
9. Що являє собою фіктивне банкрутство?
10. Що являє собою приховане банкрутство?
11. Що являє собою умисне банкрутство?
12. Які податкові аспекти банкрутства?

Ситуаційні завдання на самостійне опрацювання:

1. Знайдіть приклади відкриття інформації щодо умисного чи фіктивного банкрутства підприємств.
2. Наведіть приклади компаній, які були успішними, проте зазнали банкрутства.

Література: основна [1–8; 11; 13; 14; 16];
допоміжна [4; 6; 9].

Тема 11. Інститут банкрутства підприємств в Україні.

1. Яка необхідність державної санаційної підтримки підприємств?
2. Які форми та методи державної підтримки підприємств Ви знаєте?
3. У чому полягає державне фінансування санації підприємств?
4. У чому полягає державна підтримка інноваційного розвитку підприємств?
5. Які непрямі методи державного фінансового сприяння суб'єктам господарювання можуть здійснюватись?
6. Як здійснюється реструктуризація податкової заборгованості?

Ситуаційні завдання на самостійне опрацювання:

1. Знайдіть приклади успішної санації підприємств у світі.
2. Наведіть приклади успішної санації вітчизняних підприємств.

Література: основна [1–9; 11; 13; 14–19];
допоміжна [4; 6; 9].

3 ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Самостійні індивідуальні завдання виконуються студентом на аркушах А4 або в учнівському зошиті. Робота виконується розбірливим почерком або за допомогою комп'ютерних засобів. При використанні комп'ютерних засобів самостійна практична робота оформлюється на одній стороні стандартного аркуша формату А4 (210×420 мм), інтервал – 1,5; шрифт Times New Roman № 14.

2.1 Самостійне завдання 1

Виконати рейтингове оцінювання підприємств на підставі рівня показників їхнього фінансового стану.

Заповнити таблицю та здійснити рейтингову оцінку діяльності підприємства за три останні роки (або трьох підприємств-конкурентів за останній рік). Зробити висновок щодо того, у який період підприємство працювало найбільш успішно (яке з підприємств є найбільш успішним).

Таблиця 2 – Показники, які характеризують фінансовий стан підприємства

Показник	1 рік	2 рік	3 рік	Еталон
Коефіцієнт автономії				
Коефіцієнт маневреності власного капіталу				
Коефіцієнт забезпеченості активів власним оборотним капіталом				
Коефіцієнт покриття				
Коефіцієнт швидкої ліквідності				
Коефіцієнт абсолютної ліквідності				
Коефіцієнт оборотності активів				
Коефіцієнт оборотності оборотних активів				
Коефіцієнт оборотності власного капіталу				
Коефіцієнт оборотності залученого капіталу				
Коефіцієнт рентабельності активів				
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу				
Коефіцієнт рентабельності залученого капіталу				

Рейтингування підприємств за методом еталонного підприємства проводиться в такій послідовності:

— визначають максимальні значення за кожним показником, за яким здійснюється оцінювання, які приймаються за еталонні. Сукупність еталонних показників відповідатиме фінансовим коефіцієнтам підприємства-еталона. Рівень фінансового стану підприємства-еталона використовується за базу порівняння і кількісно прирівнюється до одиниці чи 100%;

— визначається розрахунковий показник R_y , який характеризує ступінь відповідності фактичних значень фінансових показників кожного підприємства, що беруть участь в оцінюванні, показників еталонного підприємства.

Показник розраховується за формулою:

$$R_y = \sqrt{\sum \left(1 - \frac{K_i^{\phi}}{K_i^{\max}} \right)^2}, \quad (1)$$

де K_i^{ϕ} — фактичний рівень i -го показника;

K_i^{\max} — еталонне значення i -го показника;

i — кількість оціночних показників;

y — кількість підприємств, що оцінюються.

Підприємство із мінімальним значенням показника R буде мати найбільш стійкий фінансовий стан, тому що фактичні значення його показників найбільш наближені до еталонного. Відповідно, це підприємство має фінансовий стан, найбільш наближений до стану, що взятий за базу (тобто еталонного підприємства).

2.2 Самостійне завдання 2

За даними звітності оцінити імовірність банкрутства підприємства за три останні роки.

1. Оцінити ймовірність банкрутства за моделлю Терещенка.

2. Оцінити ймовірність банкрутства за показниками У. Бівера.

3. Оцінити ймовірність банкрутства згідно з Порядком проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоопукності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара.

4. Оцінити ймовірність банкрутства за моделлю Альтмана.

Теоретична інформація для виконання завдання

Досить поширеною в Україні є діагностика банкрутства підприємства за моделлю **О. Терещенка**.

Ця модель існує у двох варіантах. Перший – це універсальна модель, що містить 6 показників і побудована на основі даних 850 підприємств різних галузей. Друга модель містить 10 показників і враховує диференціацію підприємств за галузями.

Модель О. Терещенка визначається за формулою:

$$Z_{\text{ТЕР}} = 1,5 X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6, \quad (2)$$

де X_1 – відношення грошових надходжень до зобов'язань;

X_2 – відношення валюти балансу до зобов'язань;

X_3 – відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів;

X_4 – відношення прибутку до виручки;

X_5 – відношення виробничих запасів до виручки;

X_6 – відношення виручки до активів.

На основі отриманого результату здійснюється висновок про ймовірність банкрутства підприємства:

1. Коли $Z_{\text{ТЕР}} > 2$ – банкрутство не загрожує;

2. Коли $1 < Z_{\text{ТЕР}} < 2$ – фінансова стійкість порушена;

3. Коли $0 < Z_{\text{ТЕР}} < 1$ – існує загроза банкрутства.

Тобто, коли $Z_{\text{ТЕР}} > 2$ – у підприємства непогані довгострокові перспективи, а якщо $0 < Z_{\text{ТЕР}} < 1$ – банкрутство більш ніж імовірне.

П'ятифакторна модель У. Бівера оцінювання фінансового стану підприємства з метою діагностики банкрутства за такими показниками:

- рентабельність активів;

- питома вага позикових коштів у пасивах;

- коефіцієнт поточної ліквідності;

- частка чистого оборотного капіталу в активах;

- коефіцієнт Бівера.

Вагові коефіцієнти для індикаторів у моделі У. Бівера не передбачаються і підсумковий показник фінансового стану не розраховується. Отримані значення індикаторів порівнюються з їхніми нормативними значеннями, розрахованими У. Бівером для трьох видів фірм: для благополучних компаній; для компаній, збанкрутілих протягом року; для фірм, що стали банкрутами протягом п'яти років.

Коефіцієнт У. Бівера розраховується, як відношення різниці між чистим прибутком і нарахованою амортизацією до суми довгострокових і поточних зобов'язань, за формулою:

$$Кб = \frac{ЧП - Ам}{ПЗ + ДЗ}, \quad (3)$$

де ЧП – чистий прибуток;

Ам – амортизація;

ПЗ – поточні зобов'язання;

ДЗ – довгострокові зобов'язання.

Рентабельність активів визначається формулою:

$$Pa = \frac{\text{ЧП}}{A} \times 100\%, \quad (4)$$

де А – активи підприємства.

Коефіцієнт фінансового левєриджу визначається за формулою [19]:

$$K_{\text{фл}} = \frac{KЗ + ДЗ}{A}, \quad (5)$$

Коефіцієнт покриття активів чистим оборотним капіталом визначається за формулою:

$$K_{\text{па}_{\text{чок}}} = \frac{ВК - НА}{A}, \quad (6)$$

де ВК – власний капітал підприємства;

НА – необоротні активи підприємства.

Коефіцієнт покриття визначається за формулою:

$$K_{\text{п}} = \frac{ОА}{ПЗ}, \quad (7)$$

де ОА – оборотні активи підприємства;

ПЗ – поточні зобов'язання.

Коефіцієнт покриття дає загальну оцінку ліквідності активів, показуючи, яка сума поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань. Якщо поточні активи перевищують за величиною поточні зобов'язання, підприємство може розглядатися як таке, що успішно функціонує. Коефіцієнт покриття, що дорівнює 2 (або 2:1), свідчить про можливість підприємства погасити поточні зобов'язання. Такий підхід пояснюється практикою, що склалася, згідно з якою при ліквідації активів їхня ціна продажу на аукціоні становить приблизно половину їхньої ринкової вартості. Іншими словами, якщо вартість активів зменшиться вдвічі, виручки, що залишилися, буде достатньо для погашення поточної заборгованості в тому випадку, якщо до ліквідації коефіцієнт дорівнював 2:1.

Відповідно до цієї методики здійснюється оцінювання змін фінансового стану підприємства за попередні два роки, яка необхідна для формування загального уявлення та загальних тенденцій його розвитку. За результатами аналізу показників роблять висновок про спрямованість змін та їхній вплив на стан платоспроможності підприємства.

Система показників У. Бівера та їхнє значення для діагностики банкрутства наведені в таблиці 3.

Таблиця 3 – Система показників У. Бівера для діагностики банкрутства

Показник	Значення показників		
	стійкий фінансовий стан	за 5 років до банкрутства	за 1 рік до банкрутства
Коефіцієнт Бівера	0,4–0,45	0,17	-0,15
Рентабельність активів	6–8	4	-22
Фінансовий леверидж	≥37	≥50	≥80
Коефіцієнт покриття активів чистим оборотним капіталом	0,4	≥0,3	0,06
Коефіцієнт покриття	≥3,2	≥2	≥1

Оцінювання ймовірності банкрутства може здійснюватись згідно з багатофакторною дискримінантною моделлю, наведеною в Положенні, яке акумулює в собі основні принципи проведення розрахунку фінансового стану позичальників банків України. Згідно з цією методикою, банк здійснює визначення рейтингового класу боржника-юридичної особи залежно від значення інтегрального показника з урахуванням величини підприємства (велике, середнє або мале). В основі класифікації покладено метод дискримінантного аналізу, який широко застосовується у світовій практиці оцінювання кредитних ризиків.

Розрахунки інтегрального показника фінансового стану позичальника-юридичної особи здійснюється із застосуванням багатофакторної дискримінантної моделі за формулою:

$$Z = a_1 \times K_1 + a_2 \times K_2 + a_3 \times K_3 + a_4 \times K_4 + a_5 \times K_5 + a_n \times K_n - a_0, \quad (8)$$

де Z – інтегральний показник;

$K_1, K_2 \dots K_n$ – фінансові коефіцієнти, що визначаються на підставі даних фінансової звітності боржника – юридичної особи;

$a_1, a_2 \dots a_n$ – параметри, що визначаються з урахуванням вагомості та розрядності фінансових коефіцієнтів і щорічно актуалізуються Національним банком України на підставі даних фінансової звітності боржників – юридичних осіб.

Відповідно до розрахованого значення інтегрального показника позичальника відносять у певний клас ймовірності дефолту.

Положенням передбачено окрему модель визначення показника фінансового стану відповідно до розміру та виду економічної діяльності, які наведені в додатку А. До переліку коефіцієнтів, які необхідно розрахувати, входять показники, що всебічно характеризують фінансовий стан, зокрема: показники ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності (додаток Б). Після проведених розрахунків отриманий результат інтерпретують відповідно до таблиці, наведеної в додатку В.

На основі отриманих результатів роблять загальний висновок про фінансовий стан підприємства та імовірність його дефолту.

Оцінювання ймовірності банкрутства може здійснюватись згідно з багатofакторною дискримінантною моделлю, наведеною в Положенні, яке акумулює в собі основні принципи проведення розрахунку фінансового стану позичальників банків України. Відповідно до цієї методики, банк здійснює визначення рейтингового класу боржника-юридичної особи залежно від значення інтегрального показника з урахуванням величини підприємства (велике, середнє або мале). В основі класифікації покладено метод дискримінантного аналізу, який широко застосовується у світовій практиці оцінювання кредитних ризиків.

2.3 Самостійне завдання 3

За даними звітності перевірити забезпечення фінансової рівноваги на підприємстві:

1. Перевірити дотримання золотих правил фінансування підприємства за три останні роки.
2. Оптимізувати структуру капіталу підприємства.

Теоретична інформація для виконання завдання

Золоте правило фінансування називають також золотим банківським правилом, або правилом узгодженості строків. Це правило вимагає, *щоб строки, на які мобілізуються фінансові ресурси, збігалися зі строками, на які вони вкладаються в реальні чи фінансові інвестиції.*

На практиці застосовуючи золоте правило фінансування, користуються двома умовами, що виражають його зміст:

$$\frac{\text{Довгострокові активи}}{\text{Довгострокові пасиви}} \leq 1; \quad (10)$$

$$\frac{\text{Короткострокові активи}}{\text{Короткостроковий капітал}} \geq 1. \quad (11)$$

За дотримання золотого правила фінансування фінансова рівновага забезпечується за таких умов:

- 1) інвестований капітал у передбачені строки вивільнюється в результаті господарської діяльності;
- 2) існує можливість субституції або пролонгації строків повернення капіталу;
- 3) платежі, строк оплати яких настав, можна здійснити за рахунок надходжень від операційної та інвестиційної діяльності.

Золоте правило балансу вимагає не лише паралельності строків фінансування та інвестування, а й додержання певних співвідношень між окремими статтями пасивів та активів. Загалом це правило вимагає виконання двох умов:

- 1) основні засоби мають фінансуватися за рахунок власного капіталу та довгострокових позик;
- 2) довгострокові капіталовкладення мають фінансуватися за рахунок коштів, мобілізованих на довгостроковий період, тобто довгострокові пасиви мають використовуватися не лише для фінансування основних фондів, а й для довгострокових оборотних активів (наприклад, оборотні засоби, авансовані у стратегічні запаси сировини, неліквідні товари тощо).

Виконання **золотого правила ефективної діяльності** перевіряють за такою нерівністю:

$$ЧП > ЧД > А > 1. \quad (12)$$

Ця залежність означає, що:

- 1) активи підприємства зростають;
- 2) порівняно зі зростанням активів, чистий дохід зростає вищими темпами, тобто майнові ресурси підприємства використовуються ефективніше.

Аналіз економічної літератури свідчить, що виділяють три методичні підходи щодо **оптимізації структури капіталу** (таблиця 4).

Таблиця 4 – Підходи до оптимізації структури капіталу

Метод	Характеристика
Максимізація рівня прогнозованої фінансової рентабельності	Базується на використанні механізму фінансового левериджу при різних умовах залучення позикових коштів
Мінімізація вартості	Базується на попередній оцінці вартості власного та позичкового капіталу при різних умовах його залучення та багатоваріантних розрахунках середньозваженої вартості капіталу
Мінімізації рівня фінансових ризиків	Базується на диференційованому виборі джерел фінансування різноманітних складових активів підприємства

Під час визначення оптимальної структури капіталу необхідно враховувати, що головною метою діяльності будь-якого підприємства є максимізація прибутку в довгостроковому періоді. Ця мета конфліктує з іншим важливим завданням – мінімізацією фінансових ризиків, тобто ризиків, пов'язаних з фінансуванням підприємства.

Таким чином, *оптимальною буде така структура капіталу підприємства, за якої досягається оптимальне співвідношення між ризиком структури капіталу та рентабельністю власного капіталу, у результаті чого відбувається максимізація ринкової вартості підприємства і його корпоративних прав.*

Згідно з теорією середньозваженої вартості капіталу (WACC – Weighted Average Cost of Capital) оптимальна структура капіталу перебуватиме в точці, у якій значення середньозваженої вартості капіталу буде мінімальним. Середньозважена вартість капіталу розраховується за формулою (13):

$$WACC = \frac{D}{V} (D \times R_d)(1 - T) + \frac{E}{V} (R_b), \quad (13)$$

де $\frac{D}{V}$ – коефіцієнт боргу (боргове навантаження на капітал);

$\frac{E}{V}$ – частка власного капіталу в капіталі підприємства;

R_d – процентна ставка за боргом;

R_b – вартість акціонерного капіталу;

T – податкова ставка.

Метод оптимізації структури капіталу за критерієм рівня фінансових ризиків передбачає диференційований вибір джерел фінансування різних складових активів компанії. При цьому всі активи розподіляються на три групи:

1) необоротні активи;

2) постійна частина оборотних активів, яка є незмінною частиною сукупного розміру оборотних активів, незнижуваний мінімум оборотних активів, необхідний компанії для здійснення поточної операційної діяльності;

3) змінна частина оборотних активів – пов'язана із сезонним зростанням обсягу реалізації продукції, необхідністю формування в окремі періоди діяльності компанії товарних запасів сезонного зберігання, дострокового завезення й цільового призначення.

Функціональну залежність між рентабельністю власного капіталу та його структурою можна дослідити на основі визначення ефекту фінансового левериджу (ЕФЛ). Цей показник певною мірою дозволяє знайти наближене значення оптимальної структури капіталу, тобто виявити граничну межу використання позичкового капіталу для конкретного підприємства.

Для розрахунку ефекту фінансового левериджу використовують формулу:

$$\text{ЕФЛ} = (1 - \text{Спп}) \times (\text{КВРа} - \text{ВКр}) \times \text{ПК} / \text{ВК}, \quad (14)$$

де Спп – ставка податку на прибуток;

КВРа – коефіцієнт валової рентабельності активів, %;

ВКр – середній розмір відсотка за кредит, що сплачується підприємством за використання позичкового капіталу, %;

ПК – середня сума позичкового капіталу, що використовується підприємством;

ВК – середня сума власного капіталу підприємства.

Оптимальним є значення показника на рівні 30–50%.

У наведеній формулі виділяють три складові:

1) різниця між одиницею та ставкою податку на прибуток, що є податковим коректором;

2) співвідношення залучених і власних коштів, яке є плечем фінансового важеля;

3) різниця між коефіцієнтом валової рентабельності активів і середнім розміром відсотка за кредит, що є диференціалом фінансового важеля.

Диференціал фінансового важеля є головною умовою, що формує позитивний ефект фінансового важеля. Ефект виявляється тільки у випадку, коли рівень валового прибутку перевищує середній розмір відсотка за кредит, який використовує підприємство, тобто якщо диференціал фінансового важеля є позитивною величиною. Чим більше позитивне значення диференціала фінансового важеля, тим краще буде його ефект.

За негативного значення диференціала фінансового важеля використання підприємством позичкового капіталу дає негативний ефект. За позитивного значення диференціала будь-який приріст коефіцієнта фінансового важеля буде викликати ще більший приріст коефіцієнта рентабельності власного капіталу, а за негативного значення диференціала приріст коефіцієнта фінансового важеля буде приводити до ще більшого темпу зниження коефіцієнта рентабельності власного капіталу.

4 ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

1. До яких з факторів фінансової кризи належить таке явище, як зменшення купівельної спроможності населення?

1) ендогенних;

2) екзогенних;

3) динамічних;

4) статичних.

2. До якого виду кризи належить відсутність на підприємстві довгострокових перспектив розвитку?

- 1) ліквідності;
- 2) стратегічної;
- 3) прибутковості;
- 4) рентабельності.

3. Оновлення та реконструкція основних засобів характеризує санаційні заходи:

- 1) організаційно-правового характеру;
- 2) виробничого характеру;
- 3) виробничо-технічного характеру;
- 4) відсутня правильна відповідь.

4. Яке з двох понять є ширшим: санація чи реструктуризація?

- 1) реструктуризація;
- 2) санація;
- 3) ці поняття є ідентичними;
- 4) такі поняття не можна порівнювати.

5. У який термін після підготовчого засідання заявник подає до офіційних друкованих органів оголошення про порушення справи про банкрутство?

- 1) п'ятиденний;
- 2) місячний;
- 3) десятиденний.

6. Мораторій на задоволення вимог кредиторів не розповсюджується на:

- 1) зобов'язання щодо сплати податків і зборів;
- 2) виплату заробітної плати;
- 3) вимоги з відшкодування збитків, що виникли у зв'язку з відмовою боржника від виконання зобов'язань.

7. Кінцевою метою фінансової санації суб'єкта господарювання є:

- 1) відновлення платоспроможності;
- 2) забезпечення прибутковості;
- 3) забезпечення діяльності в довгостроковому періоді.

8. Ліквідаційна процедура підприємства не може перевищувати:

- 1) дванадцяти місяців;
- 2) шести місяців;
- 3) вісімнадцяти місяців.

9. Головна мета санаційного аудиту:

- 1) оцінити достовірність наданих підприємством даних;

- 2) оцінити реальний стан підприємства;
- 3) оцінити санаційну спроможність підприємства.

10. Аналіз сильних та слабких сторін діяльності підприємства, а також перспектив розвитку та наявних загроз отримав назву:

- 1) АВС-аналіз;
- 2) СОФТ-аналіз;
- 3) фінансовий аналіз.

11. Аудиторський висновок про санаційну спроможність підприємства приймається на підставі:

- 1) експертизи даних;
- 2) ідентифікації даних;
- 3) розроблених рекомендацій.

12. Економічними ознаками санаційної спроможності є здатність підприємства до забезпечення:

- 1) ділової активності, ліквідності, прибутковості;
- 2) ліквідності, конкурентних переваг, прибутковості;
- 3) прибутковості, ділової активності, фінансової стійкості.

13. Максимальний строк санації становить:

- 1) 12 місяців;
- 2) 24 місяці;
- 3) 18 місяців.

14. За якої умови керівник підприємства в законодавчому порядку усувається від керівництва підприємством й усі обов'язки щодо управління переходять до керуючого санацією?

- 1) при винесенні судом рішення про ухвалення проведення санації;
- 2) при поданні до Господарського суду плану санації;
- 3) при прийнятті рішення комітетом кредиторів про доцільність проведення санації.

15. Протягом якого терміну з дня ухвалення рішення про проведення санації керуючий санацією зобов'язаний надати комітету кредиторів план санації?

- 1) одного місяця;
- 2) двох тижнів;
- 3) трьох місяців.

16. Ким остаточно затверджується план санації?

- 1) комітетом кредиторів;
- 2) Господарським судом;

3) керуючим санацією.

17. До якої форми реструктуризації належить такий захід, як зміна асортименту продукції підприємства?

- 1) корпоративної;
- 2) фінансової;
- 3) виробництва;
- 4) активів.

18. До якої форми реструктуризації належить такий захід, як збільшення Статутного капіталу підприємства?

- 1) корпоративної;
- 2) фінансової;
- 3) активів.

19. На якій стадії розгляду справи про банкрутство може бути прийнято рішення про укладання мирової угоди?

- 1) після проведення підготовчого засідання Господарського суду;
- 2) після прийняття рішення про проведення санації боржника;
- 3) на будь-якій стадії.

20. У якому з випадків вважається прийнятим рішення про укладення мирової угоди зі сторони кредиторів?

- 1) усі кредитори, вимоги яких забезпечені заставою майна боржника, висловили письмову згоду на укладення мирової угоди;
- 2) усі кредитори висловили письмову згоду на укладення мирової угоди;
- 3) більшість кредиторів, вимоги яких забезпечені заставою майна боржника, висловили письмову згоду на укладення мирової угоди.

21. До якої черги задоволення вимог кредиторів належить вимоги до сплати податків і зборів?

- 1) першої;
- 2) другої;
- 3) третьої;
- 4) четвертої;
- 5) п'ятої.

22. Яким чином спрямовуються кошти на задоволення вимог кредиторів?

- 1) у черговості, по мірі їх виникнення;
- 2) у черговості, передбаченій законодавчо;
- 3) у будь-якій черговості.

23. Головною функцією розгляду справи про банкрутство є:
- 1) відновлення платоспроможності боржника;
 - 2) задоволення вимог кредиторів;
 - 3) оголошення підприємства банкрутом.
24. Яким є загальний строк позовної давності щодо захисту прав на відшкодування основного боргу, установлений чинним законодавством?
- 1) три роки;
 - 2) шість місяців;
 - 3) один рік.
25. Хто може бути суб'єктом банкрутства?
- 1) відокремлені філії;
 - 2) фізичні особи;
 - 3) зареєстровані у відповідному порядку юридичні особи.
26. За якого з наведених видів банкрутства підприємство не є неплатоспроможним?
- 1) технічного;
 - 2) фіктивного;
 - 3) навмисного.
27. Якими є ознаки критичної неплатоспроможності?
- 1) відсутність прибутку та значення коефіцієнта покриття менше 1,5;
 - 2) відсутність прибутку та значення коефіцієнта забезпеченості активами менше 0,2;
 - 3) значення коефіцієнта покриття менше 1,5 та коефіцієнта забезпеченості активами менше 0,2.
28. У чому полягає досудове регулювання спорів між підприємствами?
- 1) у зверненні кредитора до дебітора із претензією;
 - 2) у будь-якому зверненні кредитора до дебітора із претензією щодо боргу;
 - 3) у письмовому зверненні кредитора до дебітора із претензією.
29. Протягом якого терміну від дня одержання має бути розглянута претензія?
- 1) будь-якого терміну;
 - 2) одного місяця;
 - 3) двох тижнів.

30. Відношення різниці між чистим прибутком і нарахованою амортизацією до суми довгострокових і поточних зобов'язань є коефіцієнтом:

- 1) Тафлера;
- 2) Бівера;
- 3) Спрінгейта;
- 4) Альтмана.

31. Якої із зазначених моделей оцінювання імовірності банкрутства не існує:

- 1) Тафлера;
- 2) Шумпетера;
- 3) Ліса;
- 4) Альтмана.

32. Якщо чистий прибуток підприємства 200 тис. грн, амортизаційні відрахування 100 тис. грн, довгострокові зобов'язання – 100 тис. грн, поточні зобов'язання – 400 тис. грн, то коефіцієнт Бівера становитиме:

- 1) 0,2;
- 2) 1;
- 3) 0,4;
- 4) 0,6.

33. Підприємство, відповідно до нормативних критеріїв, визнається неплатоспроможним, якщо його коефіцієнт поточної ліквідності нижчий за:

- 1) 5,0;
- 2) 2,5;
- 3) 1;
- 4) 3,0.

34. Якщо на підприємстві коефіцієнт поточної платоспроможності має від'ємне значення, кінцевим фінансовим результатом є збиток, а коефіцієнти покриття та забезпеченості власними оборотними засобами становлять відповідно 0,9 та 0,1; то підприємство має:

- 1) поточну неплатоспроможність;
- 2) критичну неплатоспроможність;
- 3) надкритичну неплатоспроможність;
- 4) критичну платоспроможність.

5 ЗАДАЧІ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ

Задача 1. Виберіть менш ризикований проект, якщо проведені розрахунки дали три ймовірних варіанти сумарного приведеного прибутку за проектами.

Таблиця 5 – Вихідні дані

Варіант розрахунку	Прогноз прибутку за проектом, тис. грн	
	Проект А	Проект Б
1	150	610
2	130	580
3	100	530

Задача 2. Використовуючи показник Бівера, провести діагностику загрози банкрутства підприємства протягом трьох років. Вихідні дані наведені в таблиці 6. Критичне значення коефіцієнта Бівера – 0,2.

Таблиця 6 – Показники діяльності підприємства

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.
1. Чистий прибуток, тис. грн	4400	2180	3350
2. Амортизація, тис. грн	890	1130	1190
3. Короткострокові боргові зобов'язання, тис. грн	3350	3420	3315
4. Довгострокові боргові зобов'язання, тис. грн	220	320	220

Задача 3. Використовуючи модель Альтмана, яка має вигляд

$$Z=1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,5X_4 + 0,99X_5,$$

визначити ймовірність банкрутства підприємства за наведеними в таблиці даними. Зробити висновки.

Таблиця 7 – Вихідні дані

Показник	Попередній рік	Звітний рік
X1	0,36	0,41
X2	0,13	0,12
X3	0,0015	0,0036
X4	0,45	0,49
X5	1,01	1,25

Задача 4. Використовуючи модель Тафлера, яка має вигляд

$$Z=0,53X_1 + 0,13X_2 + 0,18X_3 + 0,16X_4,$$

визначити ймовірність банкрутства підприємства за наведеними в таблиці даними. Зробити висновки.

Таблиця 8 – Вихідні дані

Показник	Попередній рік	Звітний рік
X1	0,12	0,23
X2	0,19	0,18
X3	0,16	0,12
X4	1,09	1,25

Задача 5. Використовуючи ознаки поточної, критичної та надкритичної платоспроможності визначити ймовірність банкрутства підприємства.

Таблиця 9 – Вихідні дані

Показник	Попередній рік	Звітний рік
Оборотні активи	385,2	472,3
Поточні зобов'язання	73,4	97,5
Власний капітал	1471,2	1446,3
Необоротні активи	1149,4	1066,9
Чистий прибуток	-24,9	-25,8
Грошові кошти та їхні еквіваленти	13,8	25,8

Задача 6. Використовуючи модель Ліса, яка має вигляд

$$Z=0,063X_1+0,092X_2+0,057X_3+0,001X_4,$$

визначити ймовірність банкрутства підприємства за наведеними в таблиці даними. Зробити висновки.

Таблиця 10 – Вихідні дані

Показник	Значення	
	Попередній рік	Звітний рік
X1	0,13	0,2
X2	0,0014	0,0016
X3	0,7	0,8
X4	1,61	1,78

Задача 7. Фірмі необхідно накопичити 5 млн грн для придбання через 3 роки нового устаткування. Найбезпечнішим способом нагромадження є придбання серій безризикових державних цінних паперів, що генерують річний дохід за ставкою 10% річних з нарахуванням процентів кожні півроку. Яким має бути початковий внесок фірми?

Задача 8. Визначте сумарний приведений прибуток за проектом за ставки дисконтування 20%, якщо проект розраховано на три роки і прогноз прибутку, відповідно за роками, становить: 80 тис. грн, 100 тис. грн, 120 тис. грн.

Задача 9. Підприємство вирішило вкласти вільні кошти в розмірі 50 тис. грн строком на 3 роки. Є три альтернативних варіанти вкладень. За першим варіантом кошти вносять на депозитний рахунок банку із щорічним нарахуванням складних відсотків за ставкою 20%, за другим – щорічне нарахування 25%, за третім – щомісячне нарахування складних відсотків за ставкою 18% річних. Визначити найкращий варіант вкладення коштів.

Задача 10. На початок звітнього періоду власний капітал публічного акціонерного товариства «Зірка» характеризується даними, наведеними в таблиці 11.

Таблиця 11 – Власний капітал ПАТ «Зірка», грн

Власний капітал	На початок періоду	На кінець періоду
Статутний капітал	600 000	
Додатково вкладений капітал	46 095	
Інший додатковий капітал	41 085	
Резервний капітал	103 620	
Нерозподілений прибуток	38 440	
Неоплачений капітал	(25 650)	(–)
Вилучений капітал	(52 590)	(–)
Усього за розділом I пасиву	751 000	

На основі наведених даних необхідно визначити, яким чином зміниться власний капітал підприємства.

1. Прибуток до оподаткування становив 450 тис. грн.

2. Чистий прибуток розподіляється за такими напрямками: поповнення резервного капіталу – 5%; на виплату грошових дивідендів – 38%; на виплату матеріального заохочення працівникам – 14%; решта – нерозподілений прибуток.

3. Отримано за лізингом обладнання вартістю 250 тис. грн.

4. Акціонери перерахували 45 тис. грн за передплаченими раніше простими акціями (заборгованість у частині номінальної вартості акцій становила 25,65 тис. грн).

5. Проведено переоцінку балансової вартості нематеріальних активів на суму 45,55 тис. грн (дооцінка).

6. Акціонерне товариство анулювало усі викуплені раніше акції, загальна номінальна вартість яких становила 55,60 тис. грн.

Задача 11. Виконати рейтингову оцінку підприємств на підставі рівня показників їхнього фінансового стану, наведених в таблиці 10, використовуючи метод еталонного підприємства.

Таблиця 12 – Вихідні дані

Показник	Номер підприємства			
	1	2	3	4
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,18	0,3	0,4	0,25
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,9	1	0,8	0,7
Коефіцієнт покриття	1,8	2,1	1,7	1,6
Коефіцієнт автономії	0,7	0,55	0,9	0,6
Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,2	0,15	0,3	0,25

Задача 12. Використовуючи «Золоте правило ефективної діяльності підприємства» й вихідні дані, наведені в таблиці 11, оцінити фінансову рівновагу процесу кругообігу капіталу на підприємстві.

Таблиця 13 – Показники діяльності підприємства, тис. грн

Показники	Звітний період	Попередній період
1. Середня за період вартість активів	3400	3320
2. Виручка від реалізації	5650	55300
3. Прибуток від реалізації продукції за період	1150	895

Задача 13. На загальних зборах ПАТ «Вінницяфармація» прийнято рішення про подрібнення акцій у співвідношенні 1 : 3 та зменшення розміру статутного капіталу з 21 тис. грн до 17 тис. грн шляхом викупу та анулювання акцій. Номінальна вартість акцій до їхнього подрібнення становила 0,3 грн, ринкова – 1,2 грн.

Задача 14. Петренко В. В., Притула В. В., Романенко А. П. та Дзюба М. М. вирішили заснувати товариство з обмеженою відповідальністю «Зоря». Зазначена в установчих документах відносна частка окремих учасників у статутному капіталі ТОВ «Зоря» становить: Петренка В. В. – 30%; Притули В. В. та Дзюби М. М. – по 25%; Романенка А. П. – 20%.

Задача 15. На момент реєстрації ТОВ «Віктор» Петренко В. В. вніс 70 тис. грн, що становить 100% його частки в статутному капіталі; Сіренко Г. Г. – 80 тис. грн, Коваленко П. П. – 70 тис. грн, Голуб А. А. – 60 тис. грн. Навести всі складові першого розділу пасиву балансу створеного підприємства.

Задача 16. Розрахувати балансовий курс акцій ПрАТ «Літинський молочний завод», якщо власний капітал підприємства характеризують такі наведені в балансі дані (таблиця 14).

Таблиця 14 – Показники балансу ПрАТ «Літинський молочний завод», тис. грн

Актив		Пасив	
1. Необоротні активи	22876	1. Зареєстрований капітал	9667
2. Оборотні активи	83518	2. Додатковий вкладений капітал	0
		3. Капітал в дооцінках	451
		4. Нерозподілений прибуток	9351
		5. Резервний капітал	21956
		6. Зобов'язання	?
Баланс	106394	Баланс	106394

Задача 17. Розрахувати коефіцієнт ефективності підприємства, за таких умов: активи підприємства – 30 000 тис. грн; вартість основних засобів виробництва – 26 800 тис. грн; коефіцієнт зносу основних засобів виробництва – 30%.

Оцінити ефективність підприємства, виходячи з того, що порогове значення коефіцієнта – 0,5.

Задача 18. Виконати факторний аналіз рентабельності активів за даними таблиці 15.

Таблиця 15 – Вихідні дані для факторного аналізу рентабельності активів

Показник	Базисний рік	Звітний рік
1. Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування, тис. грн	750	850
2. Виручка від реалізації продукції, тис. грн	5550	6055
3. Активи, тис. грн	4780	7825

6 ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТАМИ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Виконання контрольної роботи з дисципліни «Реструктуризація та санація в інноваційному підприємстві» передбачає відповідь студентом на два теоретичні питання та вирішення трьох практичних завдань.

Виконання контрольної роботи здійснюється на основі індивідуального завдання, отриманого студентом. Тематика контрольних робіт затверджується на початку навчального року на кафедрі і щорічно оновлюється.

Контрольна робота має бути зареєстрована до початку заліково-екзаменаційної сесії у деканаті та на кафедрі. У разі, якщо робота виконана неналежним чином, тобто існують зауваження щодо її змісту, вона повертається на доопрацювання.

Захист контрольної роботи здійснюється відповідно до запланованих навчальною частиною консультацій з дисципліни «Реструктуризація та санація в інноваційному підприємстві».

У разі відсутності контрольної роботи або без її зарахування студент не допускається до складання заліку з дисципліни.

Контрольна робота оформляються в учнівському зошиті на 12–18 сторінок розбірливим почерком або друкується за допомогою комп'ютерних засобів (обсяг – 15–20 с.). У друкованому варіанті текст розташовується на одній стороні стандартного аркуша формату А4 (210×420 мм), інтервал – 1,5 шрифтом Times New Roman № 14. У разі

виконання контрольної роботи на аркуші формату А4 контрольна робота має бути скріплена належним чином (за допомогою степлера, а не скріпок).

Структура контрольної роботи:

1. Індивідуальне завдання.
2. Розкриття змісту отриманого завдання.
3. Список використаних літературних джерел.

Зміст контрольної роботи має відповідати виданому індивідуальному завданню. При виконанні роботи студент має дати повну та чітку відповідь на всі поставлені питання.

Для того, щоб повністю висвітлити поставлені питання, перед написанням контрольної роботи студент має опрацювати рекомендовану літературу з дисципліни «Реструктуризація та санація в інноваційному підприємстві». Під час опрацювання літератури студентом узагальнюється та систематизується теоретична інформація з дисципліни та формується зміст роботи, який може мати розгорнений вигляд.

Лише після вивчення та систематизації необхідної інформації студент приступає до написання роботи.

Теоретичні питання вибираються студентом згідно зі списком теоретичних питань. При цьому перше питання є таким, яким є порядковий номер студента за списком, а друге – додаванням 12 до порядкового номера за списком.

***Перелік теоретичних питань з дисципліни
«Реструктуризація та санація в інноваційному підприємстві»***

1. Фінансова криза на підприємстві та її симптоми.
2. Економічна суть санації підприємств.
3. Класична модель фінансової санації.
4. Порушення провадження у справі про банкрутство.
5. Забезпечення вимог кредиторів і мораторій задоволення вимог кредиторів.
6. Процедура розпорядження майном боржника.
7. План санації.
8. Суть та основні завдання санаційного аудиту.
9. Санаційна спроможність підприємства.
10. Порядок проведення санаційного аудиту.
11. СОФТ-аналіз.
12. Експертне оцінювання запланованих санаційних заходів.
13. Акт аудиторської перевірки.
14. Реструктуризація як засіб фінансового оздоровлення боржника.
15. Продаж у процедурі санації майна боржника як цілісного майнового комплексу, продаж у процедурі санації частини майна боржника.
16. Мирова угода і строк її укладання. Умови укладання мирової угоди.

17. Визначення потреби в капіталі для проведення санації.
18. Забезпечення фінансової рівноваги на підприємстві.
19. Законодавство, що регулює провадження у справах про банкрутство.
20. Фіктивне, умисне та приховане банкрутство.
21. Основні методи визначення ймовірності банкрутства.
22. Учасники процесу злиття та поглинання підприємств.
23. Due diligence : мета, необхідність, учасники.
24. Комплексна перевірка діяльності підприємства: напрямки, основні етапи.
25. Основні етапи процесу реалізації угоди злиття і поглинання підприємств.
26. Характеристика основних способів поглинання компаній.
27. Характеристика суті боргового фінансування угод злиття і поглинання підприємств (Leveraged Buy-Out).
28. Що таке «bootstrap acquisition»? Спільні та відмінні ознаки з LBO-угодами?
29. Переваги та недоліки видів боргового фінансування угод злиття і поглинання підприємств: через придбання активів та купівлю акцій.
30. Зворотне злиття.
31. Переваги та недоліки створення холдингових компаній як альтернативи класичним угодам злиття і поглинання підприємств
32. Переваги та недоліки створення спільних підприємств як альтернативи класичним угодам злиття і поглинання підприємств.
33. Переваги та недоліки створення стратегічних союзів як альтернативи класичним угодам злиття і поглинання підприємств?
34. Ознаки, що передують недружньому поглинанню підприємства. Способи захисту компаній від недружніх поглинань.

Практичні завдання виконуються студентом на підставі фінансової звітності підприємства.

Практичне завдання 1. Виконати рейтингове оцінювання підприємств на підставі рівня показників їхнього фінансового стану.

Практичне завдання 2. За даними звітності оцінити ймовірність банкрутства підприємства за три останні роки

1. Оцінити ймовірність банкрутства за моделлю Терещенка.
2. Оцінити ймовірність банкрутства за показниками У. Бівера.
3. Оцінити ймовірність банкрутства згідно з Порядком проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара.

4. Оцінити ймовірність банкрутства за моделлю Альтмана.

Практичне завдання 3. За даними звітності перевірити забезпечення фінансової рівноваги на підприємстві:

1. Перевірити дотримання золотих правил фінансування підприємства за три останні роки.

2. Оптимізувати структуру капіталу підприємства.

7 ПИТАННЯ НА ІСПИТ З ДИСЦИПЛІНИ «РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ТА САНАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА»

1. Фінансова криза на підприємстві: види та фактори виникнення.

2. Економічна суть санації підприємств. Прийняття рішення щодо проведення санації підприємств.

3. Класична модель фінансової санації підприємств.

4. Суть, завдання та принципи антикризового фінансового управління.

5. Складові процесу антикризового фінансового управління.

6. Санаційна спроможність підприємства.

7. Суть і завдання санаційного аудиту. Методика та етапи проведення санаційного аудиту.

8. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства.

9. Оцінювання глибини фінансової кризи. Аналіз причин і симптомів фінансової кризи. Виявлення сильних і слабких сторін на підприємстві.

10. Прийняття рішення про доцільність санації чи ліквідації підприємства. Складання акта аудиторської перевірки.

11. Форми та джерела фінансової санації. Визначення потреби в капіталі, необхідному для фінансування санації підприємства. Потреба в капіталі для реалізації санаційних заходів виробничо-технічного характеру. Потреба в інвестиційному капіталі. Потреба в оборотних коштах.

12. Зміст фінансової рівноваги на підприємстві. Умови забезпечення фінансової рівноваги.

13. Правила фінансування. Золоте правило фінансування. Золоте правило балансу. Правило вертикальної структури капіталу.

14. Ефект фінансового левериджу.

15. Оптимальна структура капіталу.

16. Незадовільна структура балансу.

17. Фінансування санації за рахунок акціонерного (пайового) капіталу: основні цілі та порядок збільшення статутного фонду; методи та джерела збільшення статутного фонду; альтернативна санація.

18. Участь кредиторів у фінансовому оздоровленні боржника: трансформація боргу у власність; пролонгація та списання заборгованості; санаційні кредити.

19. Фінансова участь персоналу в санації підприємства.

20. Реструктуризація підприємств як специфічний напрям антикризового управління.
21. Загальні передумови реорганізації.
22. Due Diligence у системі антикризового управління.
23. Укрупнення підприємств: суть та основні завдання реорганізації, спрямованої на укрупнення підприємств; злиття та приєднання; придбання підприємств.
24. Реорганізація підприємств, спрямована на їхнє розукрупнення. Перетворення як окремий випадок реорганізації підприємств.
25. Передавальний та розподільний баланси.
26. Необхідність, мета та види експертного оцінювання вартості майна підприємства.
27. Принципи оцінювання. Методи оцінювання: метод балансової вартості, метод ринкової вартості, метод капіталізованої вартості.
28. Інвентаризація майна як складова частина оцінювання його вартості.
29. Функції законодавства про банкрутство. Суб'єкти банкрутства.
30. Підстави для порушення справи про банкрутство. Учасники провадження у справі про банкрутство.
31. Фінансове забезпечення ліквідаційних процедур.
32. Мирова угода.
33. Фіктивне банкрутство. Приховане банкрутство. Умисне банкрутство.
34. Податкові аспекти банкрутства.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 14.05.1992 №2343-ХІІ (у редакції від 19.10.2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.
2. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій [Електронний ресурс] : затв. Наказом агентства з питань запобігання банкрутству; Наказ від 27.06.1997 № 81. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0288-97>.
3. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства [Електронний ресурс] : затв. Наказом Міністерства економіки України ; Наказ від 19.01.2006 № 14 зі змінами від 26.10.2010. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0288-97>.
4. Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на

умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 14.07.2016 № 616. – Режим доступу :

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1095-16>.

5. Брітченко І. Г. Контролінг : навчальний посібник / І. Г. Брітченко, А. О. Князевич. – Рівне : Волинські обереги, 2015. – 280 с.

6. Боронос В. Г. Управління фінансовою санацією підприємств : підручник / В. Г. Боронос, І. Й. Плікус. – Суми : Сумський державний університет, 2014. – 457 с.

7. Васильєва Т. А. Держава, підприємства та банки в системі антикризового управління : монографія / Т. А. Васильєва, О. Б. Афанасьєва. – Суми : Вид-во «Ярославна», 2013. – 488 с.

8. Спіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Спіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.

9. Зянько В. В. Інноваційна діяльність підприємств та її фінансове забезпечення в умовах трансформаційних змін економіки України : монографія / Зянько В. В., Спіфанова І. Ю., Зянько В. В. – Вінниця : ВНТУ, 2015. – 168 с.

10. Захарченко В. І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки : навч. посіб. / Захарченко В. І., Корсікова Н. М., Меркулов М. М. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 448 с.

11. Зеліско І. М. Управління фінансовою санацією підприємства: навчальний посібник / Зеліско І. М. – К. : ЦП «КОМПРИНТ», 2015. – 320 с.

12. Камнева А. В. Дослідження існуючих інструментів та моделей антикризового управління на підприємстві / А. В. Камнева // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі. – 2014. – № 4. – С. 15–27

13. Ковалевська А. В. Конспект лекцій з дисципліни «Антикризове управління підприємством» для студентів 5 курсу заочної форми навчання ЦПО та ЗН освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» галузі знань 0305 – Економіка та підприємництво напряму підготовки 6.030504 – Економіка підприємства та слухачів другої вищої освіти заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» спеціальності 7.03050401 – Економіка підприємства (за видами економічної діяльності) / А. В. Ковалевська ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х. : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – 140 с.

14. Коваленко В. В. Антикризове фінансове управління в системі суб'єктів економічної діяльності: методи та інструменти оцінювання : монографія/ Коваленко В. В., Суганяка М. В., Фучеджи В. І. – Одеса : 2013. – 381 с.

15. Маркіна І. А. Контролінг для менеджерів : навч. посіб. / Маркіна І. А., Таран-Лала О. М., Гунченко М. В. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 304 с.
16. Антикризовий менеджмент : навчальний посібник / Л. І. Скібіцька, В. В. Матвеев, В. І. Щелкунов, С. М. Подреза. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 584 с.
17. Ілляшенко С. М. Інноваційний менеджмент : підручник / Ілляшенко С. М. – Суми : ВТД–Університетська книга, 2010. – 334 с.
18. Ченаш В. С. Економічні основи процесу реструктуризації підприємств [Електронний ресурс] / В. С. Ченаш // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 5 (10). – С. 55–61. – Режим доступу : <http://www.economics.opu.ua/files/archive/2013/n5.html>.
19. Financial Markets and the Economy / Charles N. Henning, William Pigott, Robert Haney Scott. – 5-th ed. – New-Jersey, Prentice-Hall. – 1998. – Pp. 372–378.
20. Newton G. W. Bloom G. D. Bankruptcy and insolvency taxation. – New York, 1994. – 324 p.

Допоміжна:

1. Васюк Н. В. Оцінка бізнесу як інструменту управління вартістю підприємства [Електронний ресурс] / Васюк Н. В. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3185>.
2. Гук О. В. Антикризове управління як спосіб запобігання банкрутству підприємства [Електронний ресурс] / О. В. Гук // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 6 (22). – С. 193–198. – Режим доступу : <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n6.html>.
3. Єпіфанова І. Ю. Моніторинг як інструмент антикризового управління / І. Ю. Єпіфанова // Вісник ЖНАЕУ. – 2016. – № 2 (57), т. 2. – С. 130–139.
4. Єпіфанова І. Ю. Оцінювання ефективності антикризового управління підприємства за умов інноваційного розвитку / В. В. Джеджула, І. Ю. Єпіфанова, Н. О. Оранська // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 11. – С. 10–14.
5. Волошанюк Н. В. Роль реструктуризації в процесі реалізації антикризової стратегії на підприємстві [Електронний ресурс] / Н. В. Волошанюк // Вісник Криворізького економічного інституту КНУ. – 2013. – № 2. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkei_2013_2_24.
6. Повстенюк Н. Г. Санація як комплексна процедура оздоровлення підприємств в сучасних умовах / Н. Г. Повстенюк // Економіка. Управління. Інновації. – 2014. – Випуск № 1 (11). – С. 870–883.
7. Попович А. В. Категоріально-цільовий підхід до визначення сутності реструктуризації та її позиціонування в процесах структурної

перебудови підприємств [Електронний ресурс] / А. В. Попович. – Режим доступу :

<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3219>.

8. Тешева Л. В. Реорганізація підприємств, спрямована на укрупнення, як одна із форм реструктуризації [Електронний ресурс] / Л. В. Тешева, А. М. Канащенко, А. О. Пужко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2016. – Вип. 6 (3). – Режим доступу :

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvumevcg_2016_6%283%29__22.

9. Тимошенко О. В. Антикризове управління як передумова підвищення ефективності діяльності підприємства / О. В. Тимошенко, О. Ю. Буцька, Ф. Х. Сафарі // Економічний аналіз. – 2016. – Том 23. – № 2. – С. 187–192.

Додаток А

Таблиця А. 1 – Моделі розрахунку інтегрального показника фінансового стану бенефіціара (великі та середні підприємства) (згідно з [4])

Групи видів економічної діяльності	Модель
1	2
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство: секція А (розділи 01–03)	$Z=1,3 \times K_3 + 0,03 \times K_4 + 0,001 \times K_5 + 0,61 \times K_6 + 0,75 \times K_7 + 2,5 \times K_8 + 0,04 \times K_9 - 0,2$
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів: секція С (розділи 10–12)	$Z=0,035 \times K_1 + 0,04 \times K_2 + 2,7 \times K_3 + 0,1 \times K_6 + 1,1 \times K_7 + 1,2 \times K_8 + 0,05 \times K_9 - 0,8$
Переробна промисловість: секція С (розділи 13–18, 31, 32)	$Z=0,95 \times K_3 + 0,03 \times K_4 + 1,1 \times K_6 + 1,4 \times K_7 + 3,1 \times K_8 + 0,04 \times K_9 + 0,03 \times K_{10} - 0,45$
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів: секція В (розділи 05–09); переробна промисловість: секція С (розділи 19–30, 33); постачання електроенергії, газу: секція D (розділ 35); водопостачання, каналізація: секція Е (розділи 36–39)	$Z=0,025 \times K_1 + 1,9 \times K_3 + 0,45 \times K_6 + 1,5 \times K_8 + 0,03 \times K_9 - 0,5$
Будівництво: секція F (розділи 41–43)	$Z=0,02 \times K_1 + 1,7 \times K_3 + 0,01 \times K_4 + 0,3 \times K_6 + 0,4 \times K_7 + 2,9 \times K_8 - 0,1$
Оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів: секція G (розділи 45–47); тимчасове розміщування й організація харчування: секція I (розділи 55, 56)	$Z=1,03 \times K_3 + 0,001 \times K_4 + 0,16 \times K_6 + 0,6 \times K_7 + 2,9 \times K_8 + 0,08 \times K_9 - 0,14$
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність: секція H (розділи 49–53); електрозв'язок: секція J (розділ 61)	$Z=0,07 \times K_2 + 1,27 \times K_3 + 0,32 \times K_6 + 1,98 \times K_8 + 0,04 \times K_9 + 0,04 \times K_{10} - 0,15$
Фінансова та страхова діяльність (крім банків): секція K (розділи 64–66)	$Z=0,025 \times K_1 + 2,7 \times K_3 + 0,005 \times K_4 + 0,13 \times K_7 + 2,4 \times K_8 - 0,93$
Інформація та телекомунікації: секція J (розділи 58–60, 62, 63); інші операції та послуги: секції L–U (розділи 68–99)	$Z=0,03 \times K_1 + 0,9 \times K_3 + 0,01 \times K_4 + 0,002 \times K_5 + 0,15 \times K_6 + 0,5 \times K_7 + 2,9 \times K_8 - 0,05$
У дужках наведено коди видів економічної діяльності згідно з <u>КВЕД</u>	

Таблиця А. 2 – Моделі розрахунку інтегрального показника фінансового стану бенефіціара (малі підприємства) (згідно з [4])

Групи видів економічної діяльності	Модель
1	2
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство: секція А (розділи 01–03)	$Z=0,02 \times MK_1 + 0,02 \times MK_2 + 1,5 \times MK_3 + 0,6 \times MK_7 + 2,6 \times MK_8 + 0,008 \times MK_9 - 1,1$
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів: секція С (розділи 10–12)	$Z=0,01 \times MK_1 + 0,03 \times MK_2 + 2,2 \times MK_3 + 0,03 \times MK_4 + 0,95 \times MK_7 + 1,3 \times MK_8 + 0,06 \times MK_9 + 0,2 \times MK_{10} - 0,7$
Переробна промисловість: секція С (розділи 13–18, 31, 32)	$Z=0,03 \times MK_2 + 1,95 \times MK_3 + 0,01 \times MK_4 + 0,002 \times MK_6 + 2,5 \times MK_7 + 0,8 \times MK_8 + 0,05 \times MK_9 - 0,9$
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів: секція В (розділи 05–09); переробна промисловість: секція С (розділи 19–30, 33); постачання електроенергії, газу: секція D (розділ 35); водопостачання, каналізація: секція Е (розділи 36–39)	$Z=0,01 \times MK_1 + 2,42 \times MK_3 + 0,01 \times MK_4 + 0,05 \times MK_7 + 1,35 \times MK_8 + 0,05 \times MK_9 - 0,7$
Будівництво: секція F (розділи 41–43)	$Z=0,02 \times MK_1 + 2,2 \times MK_3 + 0,001 \times MK_5 + 0,01 \times MK_6 + 0,009 \times MK_7 + 1,4 \times MK_8 + 0,2 \times MK_{10} - 0,27$
Оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів: секція G (розділи 45–47); тимчасове розміщування й організація харчування: секція I (розділи 55, 56)	$Z=0,03 \times MK_1 + 1,85 \times MK_3 + 0,004 \times MK_4 + 0,001 \times MK_5 + 0,1 \times MK_6 + 0,2 \times MK_7 + 2,2 \times MK_8 + 0,009 \times MK_9 - 0,35$
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність: секція H (розділи 49–53); електрозв'язок: секція J (розділ 61)	$Z=0,04 \times MK_1 + 0,01 \times MK_2 + 1,8 \times MK_3 + 0,0002 \times MK_5 + 0,6 \times MK_6 + 0,85 \times MK_7 + 1,7 \times MK_8 + 0,03 \times MK_9 - 0,8$
Фінансова та страхова діяльність (крім банків): секція K (розділи 64–66)	$Z=0,02 \times MK_1 + 1,7 \times MK_3 + 0,001 \times MK_4 + 0,001 \times MK_5 + 0,15 \times MK_6 + 3,1 \times MK_8 + 0,02 \times MK_9 - 0,4$
Інформація та телекомунікації: секція J (розділи 58–60, 62, 63); інші операції та послуги: секції L–U (розділи 68–99)	$Z=0,01 \times MK_1 + 1,92 \times MK_3 + 0,01 \times MK_6 + 0,02 \times MK_7 + 1,2 \times MK_8 + 0,01 \times MK_9 - 0,35$

Додаток Б

Таблиця Б. 1 – Розрахунок фінансових коефіцієнтів, що використовуються для визначення інтегрального показника фінансового стану бенефіціара (великі та середні підприємства) (згідно з [4])

Фінансовий коефіцієнт	Формула розрахунку	Алгоритм розрахунку з використанням форм звітності
1. K_1 – коефіцієнт покриття (ліквідність третього ступеня)	Оборотні активи Поточні зобов'язання	$\frac{\text{ф.1 р.1195 гр.4}}{\text{ф.1 р.1695 гр.4}}$
2. K_2 – проміжний коефіцієнт покриття	Монетарні оборотні активи Поточні зобов'язання	$\frac{\text{ф.1 р.1125+1130+1135+1155+1160+1165 гр.4}}{\text{ф.1 р.1695 гр.4}}$
3. K_3 – коефіцієнт фінансової незалежності	Власний капітал Валюта балансу	$\frac{\text{ф.1 р.1495 гр.4}}{\text{ф.1 р.1900 гр.4}}$
4. K_4 – коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	Власний капітал Необоротні активи	$\frac{\text{ф.1 р.1495 гр.4}}{\text{ф.1 р.1095 гр.4}}$
5. K_5 – коефіцієнт рентабельності власного капіталу	Чистий прибуток/збиток Інвестований власний капітал	$\frac{\text{ф.2 р.2350-р.2355 гр.3}}{\text{ф.1 [(р.1400+1410 гр.3)+(р.1400+1410 гр.4)]:2}}$
6. K_6 – коефіцієнт рентабельності продажів за фінансовими результатами від операційної діяльності (ЕВІТ)	Фінансовий результат від операційної діяльності Чистий дохід від реалізації	$\frac{\text{ф.2 р.2190–2195 гр.3}}{\text{ф.2 р.2000 гр.3}}$
7. K_7 – коефіцієнт рентабельності операційної діяльності за ЕВІТДА	ЕВІТДА Чистий дохід від реалізації + інші операційні доходи	$\frac{\text{ф.2 р.2190–2195+2515 гр.3}}{\text{ф.2 р.2000+2120 гр.3}}$
8. K_8 – коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком	Чистий фінансовий результат Валюта балансу	$\frac{\text{ф.2 р.2350 -2355 гр.3}}{\text{ф.1 р.1300 (гр.3+гр.4):2}}$
9. K_9 – коефіцієнт оборотності оборотних активів	Чистий дохід від реалізації Операційні оборотні активи	$\frac{\text{ф.2 р.2000 гр.3}}{\text{ф.1 [р.1195 – 1160 – 1165 (гр.3+гр.4)] :2}}$
10. K_{10} – коефіцієнт оборотності позичкового капіталу за фінансовими результатами перед оподаткуванням, фінансовими витратами та нарахуванням амортизації	Фінансові результати перед оподаткуванням, фінансовими витратами та нарахуванням амортизації Довгострокові та поточні зобов'язання	$\frac{\text{ф.2 р.2290-2295+2250+2515 гр.3}}{\text{ф.1 р.1595+1695 гр.4}}$

Таблиця Б.2 – Розрахунок фінансових коефіцієнтів, що використовуються для визначення інтегрального показника фінансового стану бенефіціара (малі підприємства) (згідно з [4])

Фінансовий коефіцієнт	Формула розрахунку	Алгоритм розрахунку з використанням форм звітності
1. МК ₁ – коефіцієнт покриття (ліквідність третього ступеня)	Оборотні активи Поточні зобов'язання	$\frac{\text{ф.1-м р.1195 гр.4}}{\text{ф.1-м р.1695 гр.4}}$
2. МК ₂ – проміжний коефіцієнт покриття	Монетарні оборотні активи Поточні зобов'язання	$\frac{\text{ф.1-м р.1125+1135+1155+1160+1165 гр.4}}{\text{ф.1-м р.1695 гр.4}}$
3. МК ₃ – коефіцієнт фінансової незалежності	Власний капітал Валюта балансу	$\frac{\text{ф.1-м р.1495 гр.4}}{\text{ф.1-м р.1900 гр.4}}$
4. МК ₄ – коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом	Власний капітал Необоротні активи	$\frac{\text{ф.1-м р.1495 гр.4}}{\text{ф.1-м р.1095 гр.4}}$
5. МК ₅ – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Чистий дохід від реалізації Кредиторська заборгованість	$\frac{\text{ф.2-м р. 2000 гр. 3}}{\text{ф.1-м [р. 1610+1615+1620+1625+1630+ +1690 (гр. 3+гр. 4)] :2}}$
6. МК ₆ – коефіцієнт рентабельності продажів за фінансовими результатами від операційної діяльності (ЕВІТ)	Фінансовий результат від операційної діяльності Чистий дохід від реалізації	$\frac{\text{ф.2-м р.2000+2120-2050-2180 гр.3}}{\text{ф.2-м р.2000 гр.3}}$
7. МК ₇ – коефіцієнт рентабельності операційної діяльності	Фінансовий результат від операційної діяльності Чистий дохід від реалізації + інші операційні доходи	$\frac{\text{ф.2-м р.2000+2120-2050-2180 гр.3}}{\text{ф.2-м р.2000+2120 гр.3}}$
8. МК ₈ – коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком	Чистий фінансовий результат Валюта балансу	$\frac{\text{ф.2-м р.2350 гр.3 (зі знаком «-» у разі збитків)}}{\text{ф.1 -м р.1300 (гр.3+гр.4):2}}$
9. МК ₉ – коефіцієнт оборотності оборотних активів	Чистий дохід від реалізації Операційні оборотні активи	$\frac{\text{ф.2-м р.2000 гр.3}}{\text{ф.1-м [р.1195 - 1160 - 1165 (гр.3+гр.4)] :2}}$
10. МК ₁₀ – коефіцієнт оборотності позичкового капіталу за фінансовими результатами до оподаткування	Фінансові результати перед оподаткуванням Довгострокові та поточні зобов'язання	$\frac{\text{ф.2-м р.2290 гр.3 (зі знаком «-» у разі збитків)}}{\text{ф.1-м р.1595+1695 гр.4}}$

Додаток В

Таблиця В. 1 – Інтерпретація значень інтегрального показника фінансового стану бенефіціара (великі та середні підприємства)

№	Види економічної діяльності	Класи за рівнем фінансового стану позичальника				
		клас 1	клас 2	клас 3	клас 4	клас 5
1	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство: секція А (розділи 01–03)	більше ніж + 0,81	від + 0,80 до + 0,35	від + 0,34 до - 0,25	від - 0,26 до - 3,2	менше ніж - 3,2
2	Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів: секція С (розділи 10–12)	більше ніж + 0,71	від + 0,7 до 0	від - 0,01 до - 0,70	від - 0,71 до - 3,4	менше ніж - 3,5
3	Переробна промисловість: секція С (розділи 13–18, 31, 32)	більше ніж + 0,81	від + 0,8 до + 0,17	від + 0,16 до - 0,5	від - 0,51 до - 3,6	менше ніж - 3,7
4	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів: секція В (розділи 05–09); переробна промисловість: секція С (розділи 19–30, 33); постачання електроенергії, газу: секція D (розділ 35); водопостачання, каналізація: секція Е (розділи 36–39)	більше ніж + 0,8	від + 0,79 до + 0,04	від + 0,03 до - 0,75	від - 0,76 до - 4,6	менше ніж - 4,7
5	Будівництво: секція F (розділи 41–43)	більше ніж + 0,07	від + 0,06 до - 0,4	від - 0,41 до - 0,9	від - 0,91 до - 3,7	менше ніж - 3,8
6	Оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів: секція G (розділи 45–47); тимчасове розмішування й організація харчування: секція I (розділи 55, 56)	більше ніж + 0,91	від + 0,9 до + 0,16	від + 0,15 до - 0,6	від - 0,61 до - 4,6	менше ніж - 4,7
7	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність: секція H (розділи 49–53); електрозв'язок: секція J (розділ 61)	більше ніж + 1,01	від + 1,0 до + 0,35	від + 0,34 до - 0,37	від - 0,38 до - 3,4	менше ніж - 3,5
8	Фінансова та страхова діяльність (крім банків): секція K (розділи 64–66)	більше ніж + 1,2	від + 1,19 до + 0,52	від + 0,51 до - 0,25	від - 0,26 до - 4,1	менше ніж - 4,2
9	Інформація та телекомунікації: секція J (розділи 58–60, 62, 63); інші операції та послуги: секції L–U (розділи 68–99)	більше ніж + 0,7	від + 0,69 до + 0,09	від + 0,08 до - 0,55	від - 0,56 до - 3,2	менше ніж - 3,3

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи студентів з дисципліни
«Реструктуризація та санація в інноваційному
підприємстві» для студентів денної та заочної форм
навчання спеціальності «Менеджмент»

Укладач Ірина Юріївна Єпіфанова

Рукопис оформлено І. Єпіфановою

Редактор О. Ткачук

Оригінал-макет підготовлено О. Ткачуком

Підписано до друку 14.06.2018 р.
Формат 29,7×42¼. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографічний. Ум. друк. арк. 2,7.
Наклад 40 (1-й запуск 1–20) пр. Зам. № 2018-119.

Видавець та виготовлювач
Вінницький національний технічний університет,
інформаційний редакційно-видавничий центр.

ВНТУ, ГНК, к. 114.
Хмельницьке шосе, 95,
м. Вінниця, 21021.
Тел. (0432) 65-18-06.
press.vntu.edu.ua;
E-mail: kivc.vntu@gmail.com.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.